

KARDINALOVA HOMILIJA NA STEPINČEVO

(Zagreb, katedrala, 10. veljače 2008.)

Misna čitanja: Iz 58,9b–14; Lk 5,27–32

1. »Tvoja će svjetlost zasjati u tmini i tama će tvoja kao podne postati« (Iz 58,10). Riječi su to proroka Izaije koje spontano vežemo uz lik blaženoga Alojzija, kojega je sluga Božji Ivan Pavao II. s ovoga mjesta nazvao »najsvjetlijim likom« u dugu nizu onih muževa i žena u našem narodu koji su se isticali življenjem kršćanskih vrlina.

Večeras ste, predraga braćo i sestre, dolazeći u katedralu na liturgijsku proslavu Stepinčeva, prošli pokraj novouređena prostora u kojemu se nalazi muzejski postav spomen-zbirke bl. Alojzija Stepinca. Od 10. studenoga prošle godine (2007.) poput duhovnoga predvorja ispred ove prvostolnice život blaženoga Alojzija, po sačuvanim materijalnim ulomcima njegova životopisa, pita riječima psalma: »Gospodine, tko smije prebivati u šatoru tvome, tko li stanovati na svetoj gori tvojoj?« I odmah odgovara: »Onaj samo tko živi čestito, koji čini pravicu, i istinu iz srca zbori, i ne kleveće jezikom.« U toj je spomen-zbirci živi govor onoga koji bližnjemu nije nanosio zlo niti ga sramotio, koji nije kršio prisege niti primao mita protiv nedužna. Taj nam prostor govori, tomu se prostoru radujemo. I svaki put kada ulazimo u

katedralu na susret s Gospodinom – na molitvu, na slavlje pomirenja u ispovijedi, na euharistijsko slavlje – osjećamo radost.

I večeras smo dionici onoga čudesnog dodira Božje blizine koji se, na riječima teško opisiv način, događa svakoga mjeseca veljače na dan Blaženikova rođenja za nebo. Ove godine, u kojoj slavimo desetu obljetnicu njegova proglašenja blaženim, što ćemo na razne načine označiti tijekom godine, zahvaljujemo Bogu za darove koje smo u desetljeću javnoga čašćenja blaženoga Alojzija mogli iskusiti kao pojedinci, kao Crkva i kao narod. Zato vas, braćo i sestre, pozivam da pojedinačno, a posebno sa svojom djecom i unučadi, s prijateljima, sa školskim i studentskim kolegama posjetite spomen-zbirku u Muzeju i zastanete u molitvenomu hodu kroz prošlost, od koje toliko toga možemo naučiti.

2. Vjernici raznih religija oduvijek su si u trenutcima kušnje postavljali pitanje: Zašto Bog ne uslišava vapaje onih koji ga zazivaju, zašto na odricanja i žrtve ne odgovara dokidanjem nepravde i patnje? Iz vremena petoga stoljeća prije Krista dopiru do nas riječi proroka Izaije. Izabrani se narod vratio iz babilonskoga sužanjstva, ali obećanja proroka kao da se ne ispunjavaju. Umjesto žuđene mirne zajednice oblikovalo se društvo gramzivih tražitelja probitaka u kojemu prevladavaju nasilje, nesloga i želja za iskorištavanjem drugih. I nakon što je određen nacionalni strogi post, da bi se umilostivilo Boga, ništa se bitno nije promijenilo. Štoviše, rodila se sumnja ima li post uopće smisla. Čemu se odricati i žrtvovati ako Bog to ne želi vidjeti? Danas nam Bog u svojoj riječi daje odgovor na ta pitanja.

Razlog što nema promjena ne treba tražiti u Bogu, nego u pogrješnu pristupu postu koji je sveden na besplodno samokažnjavanje, na pokoru koja postaje mučna i ne vidi kao cilj radost drugoga čovjeka, nego pred sebe stavlja vlastitu bol i okrutnoga Boga koji traži ljudsku žrtvu. Takav post i pokora nemaju plodova jer tijelo izlažu naporima, ali se ne mijenja srce.

Istinski post s čudesnim plodovima sastoji se u dijeljenju kruha s gladnima, u stvaranju doma za beskućnike, u zauzimanju za dokidanje raznih oblika tlačenja, ponižavanja i prijevara, temeljenih na iskrivljavanju istine o čovjeku i potrebe njegove povezanosti s Bogom. Takvo novo ponašanje, rođeno iz poniznosti, ublažava i liječi rane društva, stvara onakve međuljudske odnose u kojima sjaji Božja slava i u kojima nema gladi. To je svjetlo u tami, to je podne čovječanstva s najdivnijim plodovima ljudskosti: ublažavati patnju svojim bližnjima.

3. Carinik Levi iz današnjega evanđelja nije osjećao da zaslužuje spasenje. Previše je bilo kompromisa, previše izbjegavanja pravednosti i zakonitosti u njegovu životu. Za njega je život postao novac i moć kojih su se drugi bojali. On se pak nije više bojavao prijezira čak ni svojih sunarodnjaka i poznanika. Za njih je bio okorjeli suradnik političkih neprijatelja i kradljivac, bez mogućnosti da bude drukčije. Pa ipak, samo u jednome trenutku, svi su podignuti zidovi srušeni. U Isusovu je pogledu vidio ljubav i istinu. Iako nije zaslužio sućut i milosrđe, dobiva ih. U njegov je život prodrila Radosna vijest. Dopustio je da ga dohvati pogled Božje ljubavi. I upravo se iz toga rađa slavlje, ushit, otklon od prijašnjega načina života, ono što nazivamo obraćenjem.

Levi je oslobođen u dubini svojega bića. »On sve ostavi, usta i pođe za njim.« Mogli bismo reći da je Isus uskrisio Levija na novi život u Bogu. Zbog toga ga prvo evanđelje (usp. Mt 9,9–13) naziva novim imenom – Matej, što znači »dar Gospodnji«. Nedostojni javni grešnik postao je Božjim darom! Radost zbog ponuđena »uskrsnuća« potiče ga da s prijateljima proslavi novi život u zajedništvu s Bogom i ljudima. Time je i nama na početku korizmenoga hoda zacrtao bit duhovnosti korizmenoga vremena: obraćenje, prelazak iz tame vlastitih pritiješnosti, kojima sputavamo i druge, u svjetlo prihvaćanja ljubavi i poziva na očitovanje ljubavi.

Blaženi Alojzije i na tome putu ostaje poticaj i pokazatelj do koje je mjere moguće živjeti evanđelje. Nikada nije proklinjao svoje neprijatelje, nije govorio: »Krivi ste za moju muku«, nego je upozoravao na nepravdu i osjećao da je Bog uz njega i da mu je savjest mirna. On je dobro poznao granice svoje ljudskosti i njezina ograničenja. To može samo ponizan čovjek i svetac koji sebe smatra grešnikom. Samo je ponizan čovjek sposoban slaviti euharistiju nakon što ga je Bog pridigao iz njegove nevolje. To je djelo ljubavi u koje stane cijeli pripravnici korizmeni hod koji smo započeli. Blaženi Alojzije, u siječnju 1941. godine, upozoravajući na povrede socijalne pravde, rekao je: »Kada je govor o ljubavi, nitko nije toliko zvan na službu njezinu kao Crkva katolička, koja s Kristovim razumijevanjem nastavlja djelo Kristovo.«¹

---

¹ J. BATELJA – C. TOMIĆ (prir.), *Alojzije kardinal Stepinac, nadbiskup zagrebački. Propovijedi, govori, poruke (1941–1946)*, AGM, Zagreb, 1996., str. 6.

4. Korisno se u spomen-zbirci zagledati u sačuvane tragove burnoga vremena u kojemu je našu Crkvu vodio blaženi Alojzije. Oni nam pomažu da u nama i u mlađim naraštajima jasnije odjekne ono što su hrvatski vjernici oduvijek nosili kao svoj dragocjen biser, bez obzira na sve laži i klevete upućivane protiv ovoga svetog čovjeka.

I svaki put, gledajući te dokumente, ponovno se susrećemo s ljudskim sudbinama od kojih je možda ostalo sačuvano samo ime ili samo njihova nevolja, poniženja i strepnja pred smrću, pred opasnošću oduzimanja doma i imovine te bezumna progonstva. Ipak, važnija od toga jest činjenica da je u njihovoj vjerodostojnosti ostao zabilježen trag ljubavi drugih ljudi i Crkve, koja je imala hrabrosti zauzeti se u tolikoj mjeri da su pisani tragovi sačuvali blistav put čovjeka koji je ostvarenje Izaijina uzora. Jer blaženi je Alojzije uklanjao iz svoje sredine jaram, optužbe i besjedu bezbožnu, štitiio je dostojanstvo dana Gospodnjega, dijelio kruh gladnima, a potlačene sitio nadom i radosnom viješću da je Gospodin uvijek uz pravedne. Blaženi Alojzije studenac je koji do danas nije presušio, koji je u Hrvatskoj gradio na razvalinama i ispunjavao materijalne i duhovne pukotine. I sada je On kao vrt u kojemu odjekuje molitva i žubor izvora vječnosti. Sačuvani dokumenti govore da je blaženi Alojzije veliko djelo Gospodnje u kojemu i večeras pronalazimo radost i milinu, dovoljno snažnu da nam ni jedna osobna kušnja, obiteljska drama, niti društvena nesigurnost ne otme kršćansku vedrinu.

5. U spomen-zbirci blaženoga Alojzija Stepinca između svjedočanstava o velikim imenovanjima i krjepostima, o djelima milosrđa i plemenitim nastojanjima, između nemjerljivih pokazatelja privrženosti vjernikā svojemu Pastiru i zahvalnosti za učinjeno u obrani ljudskoga dostojanstva, nalaze se i otisci zla koje je stvaralo drukčiju sliku i koje je na Blaženika pokušalo navući odjeću zločinca.

Tamo nalazimo dokumente što ih je u obranu optuženoga Nadbiskupa sudu predočio odvjetnik po službenoj dužnosti. Međutim, mnoge je dokumente javni tužitelj samovoljno isključio tako da je na njima i danas ostala crvenom bojom zapisana riječ »NE«. Ne, ti se dokumenti ne smiju pojaviti pred sudom. Ne samo oni nego nitko i ništa što bi išlo u prilog istini o Kardinalu i Crkvi. U toj maloj niječnoj riječi »ne« nije zapisana samo optužba, nego i presuda. To »ne« je potpis komunističkoga načina razmišljanja i djelovanja. To »ne« trag je naknadno dopisana odbijanja istine i istinite slike o blaženomu Alojziju.

Požutjeli papiri izloženi za nas rado otkrivaju svoje lice da vidimo mi, kada ih već nisu smjeli vidjeti oni kojima su bili upućeni, da u sebi oblikujemo sliku koja je bila skrivana, ne samo o jednome čovjeku, nego o jednomu vremenu, kojega su posljedice vidljive do naših dana. Požutjelo lice listova papira, u odmaku vremena, na sebi još snažnije ističe tu bilješku bezbožnoga sustava koji se prepoznavao u crvenoj boji komunističke ideologije, koja je postala metaforom svega što je krojilo istinu po mjeri sebičnih prohtjeva. To »ne« jest ne čovjeku. To »ne« jest ne dobroti, ne poštovanju, ne domoljublju, ne glasu savjesti i – što je najgore – to »ne« jest ne Bogu.

Javni je tužitelj sebi dao u zadaću, naime, prihvatio je naredbu da bude više od pokazatelja i tumača zbilje. Želio je biti graditelj stvarnosti bez istine, izabirući dokumente koji su mu odgovarali, izabirući okove laži u kojima je živio on, ali i mnoštvo drugih koji su mu vjerovali i koji su željeli da svi u Hrvatskoj i u svijetu u to povjeruju. Dobro nam je poznato kakvu su ulogu nakon toga imali propagandni strojevi i tada korišteni mediji, koji su izmišljali dokaze, izokretali činjenice, proizvodili tzv. dokumente i dokumentarne materijale te stvarali sveukupan dojam protiv vjernika i njima najvećih svetinja. Od prigode do prigode još se uvijek i našoj javnosti sugestivno podmeću neki tzv. dokumentarci. Danas nam vjerodostojni dokumenti šapću Isusovim glasom: Istina će vas osloboditi. Svetački život i smrt blaženoga Alojzija puno znače i za suvremeni govor o zakonodavstvu, pravosuđu i medijima.

6. Na blagdan zaštitnika novinara, svetoga Franje Saleškoga, 24. dana prošloga mjeseca, u poruci prigodom 42. svjetskog dana sredstava društvenih komunikacija, kojega ćemo proslaviti u nedjelju 4. svibnja ove godine, papa Benedikt XVI. potvrđuje vrijednost masovnih medija koji su pomogli u važnim područjima suvremene civilizacije, od opismenjavanja i socijalizacije do razvijanja demokracije te dijaloga i razumijevanja među narodima.² No, Sveti Otac upozorava: »Mediji u svojoj cjelini nisu samo sredstva za širenje ideja, već mogu i moraju biti i

---

² Poruku pape Benedikta XVI. za XLII. svjetski dan društvenih komunikacija, nedjelja 4. svibnja 2008. (*Sredstva društvene komunikacije: na raskrižju između protagonizma i služenja. Tražiti istinu da bi ju se dijelilo*), objavljen je u: IKA, Tjedni bilten (20. veljače 2008.), br. 7/2008., str. 28–29.

sredstva u službi pravednijega i solidarnoga svijeta. Nažalost, ne nedostaje rizika da se ipak pretvore u sustave usmjerene na podvrgavanje čovjeka logikama što ih diktiraju prevladavajući interesi određenoga trenutka. To je slučaj kod komunikacije koja se koristi u ideološke svrhe ili za nametanje potrošnih roba pomoću bjesomučne promidžbe. Pod izgovorom da se predstavlja zbilju, zapravo se teži k opravdavanju i nametanju iskrivljenih modela osobnoga, obiteljskoga i društvenoga života.«³

Sveti Otac nastavlja: »Danas se, na sve upečatljiviji način, čini da komunikacija ponekad ima težnju ne samo predstavljati stvarnost, nego ju određivati, zahvaljujući sugestivnoj moći koju posjeduje. Tako se, naprimjer, vidi da u pojedinim događanjima masovni mediji nisu korišteni za ispravnu ulogu informiranja, nego za 'stvaranje' samih događaja. [...] I baš zbog toga što se radi o zbiljnostima koje zadiru duboko u sve dimenzije ljudskoga života (moralnoga, intelektualnoga, vjerskoga, međuljudskoga, čuvstvenoga, kulturnoga), dovodeći u pitanje dobro osobe, potrebno je ponovno upozoriti da sve ono što se tehnički može izvesti nije i etički dopustivo«.⁴ [...] »Evo zašto je nužno da sredstva društvenih komunikacija ljubomorno brane osobu i posvema poštuju njezino dostojanstvo. Puno je onih koji smatraju da je danas, na tome području potrebna 'info-etika', onako kao što na

---

³ *Isto*, br. 2.

⁴ *Isto*, br. 3.

području medicine i znanstvenoga istraživanja vezanoga uz život postoji bio-etika.«⁵

Oni koji su u slučaju kardinala Stepinca trebali jamčiti ne samo pravorijek unutar jednoga sramotnog procesa, nego pravorijek o svjetioniku hrvatske i europske povijesti, oni su, u sprezi s ideologiziranim medijima, dopustili da osuda bude donesena i prije njihove presude i pristali da se odigra predstava koja je postala temeljem novih progonstava i širenja mržnje protiv kršćanstva, drugih religija i njihovih vjernika. Stvarana je »nova« povijest, opravdavajući komunističke zločine koji do danas nisu nazvani pravim imenom ni izliječeni istinom u tkivu hrvatskoga društva.

I dok se u suvremenome hrvatskom društvu najčešće proziva pravosuđe, teško je moguće naći pogubniju spregu od one koja polazi od nedostatno osmišljena i provediva zakonodavstva, koje se u nekim svojim elementima ne uspijeva osloboditi mentaliteta komunističkoga sustava i koje se očituje u pravosuđu, nerijetko i pod pritiskom slike koju nude mediji. Jer čak i oni koji bi u pravosuđu htjeli pošteno raditi na opće dobro, često su sputani, s jedne strane, nedorečenom zakonskom regulativom, a, s druge, odlukama nadređenih da se bave manje važnim poslovima, da im se ne omogućuje stručan rad, organiziranost i unutarnji nadzor. Često i naizgled male izmjene pogoduju ili sprečavaju kriminal, koji rastače opće dobro našega naroda.

Kao što je pravosuđe moguće iščitati u svjetlu čudne selektivnosti, tako je i u medijima – tragom ideoloških modela – lako vidjeti

---

⁵ Isto, br. 4.

iskrivljavanje istine radi ciljanih interesa gospodarā medijskih prostora, koji se lukavo skrivaju. Oslanjajući se – navodno – na činjenice, koriste se suptilna sredstva zavodljivosti i izbora slika, navoda, upitnih ili izmišljenih »izvora«, često pod još zavodljivijim imenom »istraživanja« i otkrivanja »cijele istine«. Kao najčešći plodovi jesu »ispružen prst i bezbožna besjeda« u tvrdoći, hladnoći i bešćutnosti javnoga govora o drugima koji nemaju primjerena sredstva obrane. Taj ispruženi prst licemjerman je način da se svi nepoželjni izvrgnu ruglu i – što ima teže posljedice – izbrišu stvarna društvena uporišta, dovodeći do nečuvenih očitovanja nasilja i razbojstava kojima smo u posljednje vrijeme sve češće zbunjeni svjedoci. I – gotovo usput i kao manje važno – gubi se upravo istina!

Mediji imaju golemu odgovornost, a jedan njihov dio, vjerojatno zbog nedovoljne stručnosti, interesnih pritisaka i drugih nečasnih razloga, narušava ugled i šteti radu onih medija, vjerujem većine, koji žele svojim dragocjenim služenjem pomoći da u hrvatskome društvu rastu dobri plodovi u zajedničkome nastojanju oko dobra i istinskoga napretka. Upravo njih potičem da ustraju i njima zahvaljujem, osobito za dobronamjernu kritiku koja izvire iz ljubavi i k njoj vodi.

7. Dok s posebnim osjećajem poštovanja i poniznosti stojim na ovomu ambonu, gledajući vas koji ste ispunili našu katedralu, koja čuva dragocjenost Stepinčeva groba, zahvaljujem Bogu što postoji mjesto na kojemu istina nije utrnula i gdje, dok bude nas kršćana, istina ne smije ostati bez glasa. Čovjek nije nigdje tako slobodan kao što je to pred Bogom, u Božjemu domu i u Božjemu zagrljaju: obavijen glasom njegove Riječi, njegovim pozivom i njegovom ljubavlju. Ovdje osjećamo da nitko

nije isključen iz Radosne vijesti, da nitko nije neprikladan – čak ni najveći grešnici. Oni koji osjećaju potrebu za ljubavlju najviše osjećaju dragocjenost Božjega dara ljubavi.

Predragi vjernici Crkve zagrebačke, u pripremi na Sinodu pozvani smo na nov život obraćenih i vjernih svjedoka Radosne vijesti. Došli smo na hodočašće u Stepinčevu katedralu učvrstiti upravo započete korake korizmene ljubavi. U ovoj Katedrali molitva je tako blizak i domaći jezik. Na tome jeziku vjere, u pjesmi, u ponekoj suzi i istini o nama samima, koju jedino Bog do kraja poznaje, ispovijedamo ljubav i vjernost Svevišnjemu, moleći za svoje potrebe, za potrebe naših obitelji i posebno mladih naraštaja, za potrebe čitave Crkve, ne zaboravljajući hrvatski narod i domovinu Hrvatsku koja će biti onoliko lijepa i onoliko sretna koliko će u nama živjeti radost evanđelja.

Postoje mjesta na kojima Božja ljubav i istina progovaraju na neobičan način. U ovoj prvostolnici na osobit način progovaraju u »najsvjetlijemu liku« hrvatskoga naroda. Dragi štovatelji blaženoga Alojzija, upoznajte što bolje taj hrvatski svetački lik kako biste ovdje, pokraj njegova groba, mogli jasnije raspoznati poziv koji je Bog vama namijenio, poziv u kojemu vam želi darovati svoju radost i blizinu. Na primjeru Stepinčeva života prepoznajemo da ni sužanjstvo ni grubost vanjskih životnih okolnosti ne mogu poljuljati sigurnost i pomutiti radost u Gospodinu. Naš se Blaženik oslanjao na Onoga u koga je povjerovao s potpunom predanošću i posvemašnjim pouzdanjem. Amen.